

Deliberationes tudományos folyóirat
16. évfolyam 1. szám 2023/1, 5– 14 oldal
Kézirat beérkezése: 2023.04.04.
Kézirat befogadása: 2023.09.30.
[DOI: 10.54230/Delib.2023.1.5](https://doi.org/10.54230/Delib.2023.1.5)

Deliberationes Scientific Journal
Vol.16; Ed.No. 1/2023, pages: 5-14
Paper submitted: 4th April 2023
Paper accepted: 24th September 2023
[DOI: 10.54230/Delib.2023.1.5](https://doi.org/10.54230/Delib.2023.1.5)

DUÁLIS KÉPZÉS A SZOCIÁLIS FELSOÓKTATÁSBAN III.

A DUÁLIS KÉPZÉS BEVEZETÉSÉNEK TAPASZTALATAI A SZOCIÁLIS
MUNKA SZAKON A KUTATÁSI EREDMÉNYEK TÜKRÉBEN

Homoki Andrea – Soós Zsolt
Gál Ferenc Egyetem, Egészség- és Szociális Tudományi Kar

Absztrakt

A tanulmányorozatban a duális típusú képzésnek a szociális felsőoktatásban történő meghonosodásáról és kimutatható eredményeiről számolunk be. E tanulmányrészben ismertetjük a Gál Ferenc Egyetem hallgatói és mentortanárai körében lefolytatott kvalitatív kutatás eredményeit. E vizsgálat, valamint a hallgatói létszámadatok változásának tanulsága alapján az új képzési formának a szakmai utánpótlás kinevelésén túl, a munkakultúrának már az elméleti képzési szakaszban megvalósuló elsajátításával egyidejűleg a szakmai identitás fejlődésében is kiemelt szerepe van. Sikeresnek mondható a duális képzés egyetemi oldalról is, hiszen megvalósulhat a felsőoktatási intézmény és a gyakorlati helyszínként működő szervezet/intézmény szoros és hosszútávú együttműködése. A képzés és a hallgatói, segítői életút sikere közös eredményként realizálható, ahogyan a hallgatói létszám emelkedése is, mely a szociális munka hiányszakma jellege szempontjából is kiemelten fontos. Az írásból kiderül, hogy a képzés generális jellegét sem szünteti meg a duális típusú képzés bevezetése, és az egyetemi koordináció által megvalósított rendszeres mentor-képzés, a tereptanárképzés hiányára is adekvát választ adhat. A Gál Ferenc Egyetemen végzett kvalitatív kutatás eredményei alapján bemutatott interjúrészletek azt is láttatják, hogy a kiválasztott mentorok esetében az ismeretátadás lehetősége, a hallgató fejlődésének elősegítésében betöltött szerepük nagymértékben hozzájárulhat a szakmai kiegészés magas kockázatának csökkentéséhez.

Kulcsszavak: eredményesség, hosszútávú együttműködés, szakmai kiegészés elleni védelem

THE DUAL TRAINING IN THE SOCIAL HIGHER EDUCATION III.

THE EXPERIENCES OF THE INTRODUCTION OF THE DUAL TRAINING
ON THE SOCIAL WORK BA COURSE BASED ON THE RESEARCH RESULTS

Andrea Homoki, Zsolt Soós
Faculty of Health and Social Sciences, Gál Ferenc University

Abstract

In the series of the paper we present the appearance and the results of the dual training in the social higher education. In the study, we report the establishment of dual education in the field of social science education and its demonstrable results. In addition to the training of professional replacements, the new form of training also plays an important role in the development of the professional identity. At the same time as the acquisition of the work culture already in the theoretical training phase. The dual training can be considered successful on the university side as well, since a close and long-term cooperation between the higher education institution and the organization/institution acting as a practical location can be realized. The success of the training and the life path of students and helpers can be realized as a common result, as the increase of the number of students, which becomes extremely important as there is a lack of social workers. The article reveals that the introduction of dual training, classified as general by the authors publishing on the topic, eliminates the regular mentor training implemented by the university coordination and can also provide an adequate answer to the lack of teacher training. Based on the results of the qualitative research conducted at Gál Ferenc University, the interview excerpts also prove that in the case of selected mentors, the possibility of knowledge transfer and their role in promoting student development can greatly contribute to the reduction of the high risk of professional burnout.

Keywords: efficiency, long-term cooperation, protecting against the professional burnout

A duális képzés megvalósulásának harmadik évében végzett kutatás eredményei¹

Kvalitatív kutatásunk egyrészt a duális képzésben részt vevő nappali tagozatos, szociális munkás hallgatókkal és a mentortanárokkal (egykori hallgatókkal) készített fókuszcsoporthoz tartozó interjúkból állt (N = 12). Emellett az információgyűjtés részét képezte a hallgatókkal, valamint a mentortanárokkal, továbbá a szociális intézmények más szakembereivel, vezetőivel való folyamatos kapcsolattartás, tapasztalatmegosztás is.

A HALLGATÓI FÓKUSZCSOPORTOS INTERJÚ EREDMÉNYEI:

1. pályaválasztás meghatározói

Az alábbi interjúrészletekből látható, hogy a szakot választó hallgatók esetében gyakori a családi meghatározottság, a családi és/vagy a környezeti minta, amikor egy, vagy több, a fiatal számára meghatározó jelentőségű, a személyiségében, az életvezetésében, a szakmaiságában hiteles felnőtt példáját követve választja a segítséget hivatásul.

„A kórház, a betegek és a velük való foglalkozás után ismerkedtem meg egy nagyon-nagyon jó szociális munkással és az ő személyisége úgymond megragadott, és emiatt is jöttem erre a pályára. Tehát az ő személyisége, meg ahogy bánt az emberekkel, az ő hozzáállása nagyon megfogott, és úgy gondoltam, hogy én is hasonlóan szeretnék majd működni.”

„Több ember is van az életemben, aki miatt ezt a pályát választottam. Anyukám is szociális szférában dolgozik. Látom a küzdelmeit, de közben azt is, hogy mennyire szereti ezt a pályát. Úgymond volt egy mintám, amiről választhattam, hogy szeretném-e, és én úgy döntöttem, hogy ezt szeretném: az időségekkel foglalkozni. Illetve nagymamám is követendő példa volt.”

„Szerintem a genetikai determináltság, ami engem erre a pályára vezetett. Anyukám is és apukám is a segítő hivatásban dolgozott, és szerintem a génjeimben van ez. Nem is nagyon volt más választásom, sorsszerűség van ebben az egészben. Pont egy pár nappal ezelőtt egy pedagógussal beszélgettünk, és olyan lelkesen beszéltem neki a problémamegoldásról; s csak néz-néz engem – ő annyira nem szociálisan érzékeny, de ettől függetlenül jó pedagógus – és azt mondja: „Veletek valami gond van, akik a szociális területen dolgoznak.” Nem is tudom, már milyen szót használt pontosan, de tényleg valami gond lehet: ezt egyszerűen nem lehet csak hivatástudattal csinálni.”

A válaszadók másik csoportjánál a tudatosság a pályaorientáció első szakaszában, a szakválasztáskor nem jelenik meg. Véletlennek, illetve szerencsés véletlennek minősítik, hogy a lakóhelyükön, vagy az ahhoz közel lévő felsőoktatási intézmény adott

¹ Az Egyházi Egészségügyi Központ Megvalósíthatósági Tanulmányának háttérvizsgálatához készített kvalitatív adatfelvétel (2021-2022.) kutatási jelentése (Szociális munka jelene és jövője a szociális szakemberek és a szociális munka képzésben részt vevők szemszögéből) alapján.

szakját választották, ahol azonban „helyükön érzik/éreztek” magukat. Ebben az oktatói és a mentori vezetés pozitív hatása is megjelenik, amely a sikeres pályaszocializáció kezdetén kiemelten hangsúlyos a szakmai identitásformálás folyamatában.

„Én véletlenül kerültem ide nagyon régen, aztán a főiskolán volt két nagyon meghatározó oktató, és akkor rögtön tudtam, hogy jó helyen vagyok.”

„Szerencsés véletlenről van szó. A családban nem dolgozik ezen a területen senki. (Mi vonzott akkor ide vajon?) Passzolónak tűnt, jónak éreztem az egészet. Illeszkedik a személyiségemhez.”

A harmadik csoportba tartozó válaszadók elnevezésére a „megérintett érintettek” kategórianevet alkalmazhatjuk. Szociálisan érzékeny attitűdjeik miatt már gyermekkorban és fiatal felnőttkorban is nyitottan fogadták a mások szükségleteinek a kielégítésére, a kéréseik teljesítésére irányuló szolgálatot, illetve készen álltak a diáktársaik jogainak érvényesítésében való – személyes misszióknak tekintett – helytállásra. Jellemzően nem a felsőoktatási tanulmányaik során találtak először kliensekkel, a közösségi szolgálat, az önkéntes segítő munka társadalmi funkcióját reálisan ismerték fel már diákként is.

„Nálam már tizennyolc évesen megvolt a segítség: mindig volt valaki, akinek segíthetek. Hol információforrásként – vadidegen emberek rám néznek Budapesten, és megkérdezik, hol van a Keleti Pályaudvar. Tehát valószínűleg az emberek informátor személyiségnek néznek.”

Nálunk sincs a családban senki, aki ezelőtt ilyesmivel foglalkozott volna. Másrészt sokáig nem ismertem fel a segítség iránti igényemet, magát a készletét, hanem egyfajta tehetetlenség-érzés volt bennem. Mikor én voltam középiskolás, vagy általános iskolás, sokszor tapasztaltam igazságtalanságot, meg nem értettséget a diákok körében – és engem az vezet nagyon, hogy ezen változtassak. Egyfajta misszióknak is lehetne nevezni.”

„Engem az információvágy és a tudásvágy motivált nagyon. Sok helyen próbáltam ki magam diákként, és úgy éreztem az itt megszerzett tudás nagyon sok munkaterületen és munkakörnyezetben nagyon hasznos lehet.”

2. szociális munkás identitás

A kérdésre adott válaszokból, amely a segítségnek, a segítőnek a világban való helyére, a segítettekkel való kapcsolatra irányult, kirajzolódik a szociális munkások rendszerszemléletű gondolkodása, amely a rekurzivitáson és reciprocitáson alapul. A fiatal felnőttek, tanulmányaik elején járó hallgatók világmegváltó érzései mellett, az idősebb, több éve a pályán lévő, illetve több gyakorlati tapasztalattal bíró hallgatók esetében is - a realiztikus felfogás ellenére - megjelenik a segítségbe, mint a társadalmat és a világot a pozitív változás irányába vezető tevékenységbe vetett hit. Kifejezésre juttatják, hogy - a meglévő szűkös eszközök és a kedvezőtlen körülmények dacá-

ra - szükséges tevékenykedniük az egyéni céljaikon túlmutató közösségi, társadalmi célok teljesítése érdekében is. Láthatóan a szociális tevékenység értelmébe vetett hittel tudnak segíteni. Mindezeket az alábbi interjúrészek szemléltetik:

„Ott van az egyén, az individuum, aki bele van helyezve a világba. A világ pedig nem tud működni az individuum segítségével nélkül. A világ és a társadalom nem működik a segítség vagy az altruizmus nélkül.”

„Mindenki hivatott egy útra, az ő saját útjára, amiben ő tud majd a legjobb lenni. Mindenki megismételhetetlen, és minden okkal történik.”

„A világban nagyon sok az igazságtalanság, és mi, mint egyének, leendő szociális munkások, segítséssel tudjuk mérsékelni majd ezt.”

„Anno mikor először diplomáztam, nekem világmegváltó terveim voltak, és azóta is azt tapasztalom, hogy én, mint egyén az én segítségemmel igenis tudok változtatni dolgokon. Nyilván nem mindenben, de nagyon nagyban hozzájárul az én tevékenységem ahhoz, hogy később elérjük a céljainkat.”

„Egyénként a világ adta lehetőségeket kihasználva kell segíteni másokon.”

„Minden egyén egy külön világ, és szerintem nem lehet úgy egy egyéneken segíteni, hogy ne segítenénk magán a világon is, és ugyanígy igaz ez fordítva is: ha segítünk magán a világon – bármilyen csoportokat, közösségeket célzó tevékenység keretében, azzal egyéneket is tudunk segíteni. Ez oda-vissza hat. Nagyon érdekesnek tartom, hogy mennyire más minden egyén, de ettől igazán szép a világ, és a segítés is.”

„Ehhez csatlakozva szeretném hozzáfűzni, hogy minden egyén kis világába, ha mi segítők nem tudunk belelépni, behelyezkedni, akkor nem tudunk hatékonyan segíteni sem.”

„Nekem az összefogás jut ezekről a szavakról eszembe.”

„Egy negyedik szó: kölcsönhatás. Szerves részei egymásnak. Mint egy felsőbb erő, ahogy a világban irányít, alakít, mi is úgy tehetünk, változtathatunk a dolgokon. A segítés az, ami által egy magasabb rendű célt valósítunk meg. A jót képviseljük. Akkor egyénként helyesen cselekszünk, a világ rendjével összhangban.”

„Én is ugyanígy gondolom: mi képviseljük azt, hogy jobb legyen a világ.”

3. elégedettség

Az aktuális élethelyzettel, a duális gyakorlati hellyel, a munkahellyel való elégedettséget az interjúalanyok többsége esetében jól mutatják a témakörhöz kapcsolódó alábbi válaszok:

„Ott a helyed, ahol tényleg jól érzed magad, ahol ki tudsz nyílni. Ott a helyem, ahol szárnyalhatok, ahol megvalósíthatom önmagam. Nekem a családom is eszembe jutott: ők azért nagyon fontos, hogy ott legyenek mellettem. Én most úgy érzem, hogy a helyemen vagyok munkahely szempontjából, illetve a családomban is megvan a helyem.”

„Bárkinek ott lehet a helye, ahol szeretne lenni. A segítésnek is pont ez a lényege: hogy egyenlőséget teremtsünk, hogy az embernek mindenhol legyen számára hely.

Egyébként én is úgy érzem, hogy ott vagyok, ahol lenni szeretek.”

„Nem kérdés, hogy gyerekek között. Ez belülről jön.”

„Nekem egyfajta »ahol segíteni tudok« érzésem van. Én több területen voltam már, de azt érzem nyilván, hogy itt, ahol most vagyok. Viszont szerintem bárhol megtalálnám a helyemet, bármelyik területen.”

„Te mindig ott vagy, ahol segíteni kell. És ez egy jó visszacsatolás arra, hogy mások is észreveszik, hogy ott vagyunk, ha kellünk.”

„A segítségre szoruló emberek mellett van a helyem. Nem előtte, hogy rángassam, vagy erőszakoskodjak vele, hanem mellette, hogy támogassam.”

„[...] egyfajta hidat képzünk a diákok és a pedagógusok között. Ez szerintem nagyon fontos. Én úgy érzem, hogy ilyen szerepbe nagyon jól bele tudnék illeszkedni.”

„Én összekötőként képezem el magam. Nagyon keresem az innovációkat, ötleteket, ami engem rendkívül felpörget és motivál. De ezzel kapcsolatban még meg kell tanulnom, hogy hogyan legyek kevésbé gyors, vagy rábeszélő, »tukmáló«. Így ott lehet a helyem segítőként, ahol fejlődhetek, és ahol fejleszthetek is.”

A több éve, évtizede a területen dolgozók válasza utalnak arra, hogy egy-egy kevésbé hatékonynak megélt életútszakaszban megkérdőjeleződik szakmai identitásuk, elköteleződésük, elfáradnak. Ilyenkor a pályán megtartó segítséget és az erőt belülről vezérelt motivációikból nyerik, felértékelődik a kiegészítő szembeni megküzdésben az önismereti és önreflexió munkája, amikor kérdéseikre önmagukban/önmaguktól kapnak választ. Valamint még fontosabbá válik a hit és a mások felől érkező pozitív visszacsatolás. Mindegyik területen rendelkeznek már meglévő, mozgósítható erőforrásokkal, melyeket a pályaszocializáció felsőoktatásban töltött éve alatt alapozhattak meg. Amikor azokra a kurzusokra kérdeztünk rá, amelyek leginkább mutatják, jelzik a szociális terület komplexitását, előkelő helyen szerepeltek a személyiségfejlesztő, önismereti, pszichológiai kurzusok. Ezen életrészekben többen a képzések, a továbbképzések által éltek meg a megújulást, különösen azok, akik több éve szakirányú végzettség nélkül szociális munkát végzőként kapcsolódtak a képzésbe.

„A családban én is érzem, hogy van helyem, és jó helyem van, szerintem pedig ez a legfontosabb. De őszinte leszek, a munkahelyemen sokszor megkérdőjelezem, hogy jó helyen vagyok-e, van-e helyem egyáltalán. Jó pár éve a szociális területen dolgozok, és nem tagadom, voltak időszakok, amikor biztosabb voltam a helyemben. Sokszor, mikor kissé feleslegesnek érzem magam, vagy nem elég hatékony a munkám, megkérdőjeleződik magamban, hogy jó helyen vagyok-e.”

„Én is pontosan ezért használtam a »szárnyalhatok« szót, mert én is sokszor érzem ezt: mikor kitalálok valamit, de annak valami bagatell dolog áll az útjába, azt gondolom, hogy nincs lehetetlen. És jönnek ezek a kérdések, hogy »Kell ez?«; »Jó ez így?«”

Saját magunkban kell megtalálnunk a választ, ami nagyon kemény önismereti munkát igényel. Dolgozok is mindig magamon, de sokszor az ember úgy érzi, szükség lenne valami »isten szikrára«, egy csodára, ami tovább tud léptetni, és nem biztos,

„hogy ezt mindig megleli az ember.”

„Elég egy pozitív visszacsatolás. Egy gondolat, bármi. Mindig, mikor valami nagyobb falat előtt állok, jön vissza közben valami: bármilyen apróság.”

4. jövőbeni célok

Jövőbeni céljaik a pályán való megmaradásról, a helytállás vágyáról árulkodnak, amely kiváló alap a képzés során a szociális szakmai identitás fejlesztéséhez.

„Ez egyfajta missziós küldetés: megtapasztalni olyat, amit még nem. Nyilván segíteni bárhol lehet, de valamiért nagyon vonzanak engem a kis eldugott szigetek, ami nekünk nem mindennapos. A gyerekeim számára is jó tapasztalat [...] Megtanulnák értékelni, mi az, ami nekik megadatik.”

„Én úgy képzelem el, hogy engem megfog ez a fogósél, felkap, megpörget, de igazából ugyanoda tesz majd le. A pörgés itt azt jelenti, hogy megismerem önmagam, fejlődök rengeteget, de lényegében semmi változás a környezetben: a szeretteim, az emberek, akik most körülöttem vannak, azok továbbra is mellettem maradnak.”

„Én is úgy érzem, hogy ugyanitt vagyok tíz év múlva, ahol most, csak több tudással és tapasztalattal.”

„Én nem biztos, hogy itt maradok földrajzilag, de abban biztos vagyok, hogy több tapasztalattal és tudással fogok rendelkezni tíz év múlva.”

„Mikor külföldön – másik területen ugyan – de más országbeli diákokkal és dolgozókkal találkoztam, és éltünk együtt, akkor az engem teljes mértékben megváltoztatott. [...] Olyan volt, mintha tiszta lappal kezdtem volna; teljesen újraállítottam az értékrendemet. Mindez nekem nagyon sokat adott, és ezt szeretném még egyszer kihasználni, ha lehet, akár Erasmus program keretein belül. Kicsit most is olyan, mintha forgósélben lennék: sok minden leülepedett már bennem, de sok dolog elő is jött már belőlem – akár gyerekkori álmok, és remélem, ezekből sokat meg tudok majd valósítani.”

„Továbbra is ugyanúgy, segítőként képzelem magam, és remélem, amikor visszatérek, akkor pozitív véleményem lesz.”

„A duális képzés számomra olyan...

- mintha hazamennék. Három éve vagyok duális hallgató, és a kollégák már nagyon jól fogadnak. Szeretek odamenni.
- Az előbb említettük a szikrát és a csodát. Nekem a duális képzés sokszor olyannak tűnik, mintha egy csoda lenne. Sokszor megyek be reggel a Központba, és mintha csak álmodnék, alig akarom elhinni, hogy tényleg ott vagyok, és hallgatom a sok érdekes és hasznos információt.
- olyan számomra, mint egy jó lehetőség arra, hogy tanuljak és tapasztalatokat szerezzek.
- a tapasztalatot tudom megemlíteni.

- *olyan már számomra, mint egy munkahely. Egyetemista vagyok, de mégis olyan, mintha már a tényleges munkahelyen lennék.*
- *Igaz, nem én vagyok a képzésben, de ahogy meséltem a diákoknak, nekem is anynyira jó volt, hogy tudatosítani tudtam magamban, hogy igen, én tényleg ezt dolgozom, én ezt csinálom. És a témérdek papírmunka és esetkonferencia között ebbe végre beletehetem a lelkesedésemet aziránt, hogy miről is szól valójában ez munka.*
- *Igazából egy tanulási folyamat nekünk is. Feleleveníthetem én is azt, amit tanultam.*
- *Kicsit olyan »két legyet egy csapásra« érzés. Egyszerre lehetek megfigyelő és beavatott is, és ez nagyon megtisztelő. Jó, hogy nem iskola után kell szembenéznünk bizonyos dolgokkal, hanem van egyfajta felkészülési időnk, ahol megküzdeni is tudunk egyes dolgokkal, illetve ráhangolódni az egész munkára.»*

A MENTORTANÁROKKAL ÉS A GYAKORLATI HELY VEZETŐJÉVEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS EREDMÉNYEI

A fókuszcsoport interjúinak a képzéssel, ezen belül kiemelten a duális képzéssel kapcsolatos pozitív eredményeit gyakorlatilag már az a tény is megerősíti, hogy duális gyakorlólhelyként a Gyulai Kistérség Egyesített Szociális és Gyermekjóléti intézménye szívesen vágott bele a képzés közös kimunkálásába, s a pozitív kapcsolat az Egyetem és az Intézmény között azóta is töretlen. Az Intézmény vezetője – képzésünk egykori hallgatója – valamennyi nyilvános szakmai fórumon megerősíti, hogy a továbbiakban is szívesen látják duális hallgatóinkat, s erre a jövőben is szívesen áldoznak forrásokat is. A vezető és a mentortanárok egybehangzóan pozitívnak tartják a képzéstípus elindítását, fontosnak tartják annak erősségeit, különösen a gyakorlatcentrikusság tovább növekedését, a személyes szakmai kapcsolatok korai kialakulását, a szakmai identitás fejlődéséhez való hatásosabb hozzájárulást, a szakmai utánpótlás eredményesebb biztosítását.

ÖSSZEGZŐ ELEMZÉS

A fentiekben bemutatott eredmények alapján az évekkel, évtizedekkel ezelőtt megfogalmazott képzési dilemmákra kaphattunk választ. Jól látszik, hogy az új képzési formának a szakmai utánpótlás kinevelésén túl, a munkakultúrának már az elméleti képzési szakaszban megvalósuló elsajátításával egyidejűleg, a szakmai identitás fejlődésében is kiemelt szerepe van.

Sikeresnek mondható a képzési forma egyetemi oldalról is, hiszen megvalósul az Egyetem és a gyakorlati helyszíneként működő szociális és gyermekjóléti intézmény szoros és hosszútávú együttműködése. A képzés és a hallgatói, segítői életút sikere közös eredményként realizálható, ahogyan a hallgatói létszám emelkedése is, ami a szociális segítés hiányszakma jellege szempontjából kiemelten fontos.

A tanulmányban hivatkozott szerzők által generálisként minősített képzési jelleget

– hiszen a hallgatók a duális gyakorlat mellett a többi szakmai gyakorlaton ugyanúgy részt vesznek - nem szünteti meg a duális képzés bevezetése. Az egyetemi koordináció által megvalósított rendszeres mentorképzés pedig a tereptanárképzés hiányára is választ ad. A bemutatott interjúrészletek azt is láttatják, hogy a kiválasztott mentorok esetében a tudásátadás lehetősége, a hallgatók fejlődésének elősegítésében betöltött szerepük, nagymértékben hozzájárulhat a szakmai kiegészés magas kockázatának csökkentéséhez.

EPILÓGUS

„*Milyen a jó szociális segítő?*” Erre a szociális munka fő céljaihoz, vagyis a prevencióhoz, az adott problémahelyzet megoldásában való segítségnyújtáshoz (rövid távú cél), de kiemelten - összhangban a szociális munka globális definíciójával (2014) - a problémamegoldási és a döntéshozatali képesség fejlesztéséhez, a „képesse tételhez” (empowerment) kapcsolódóan (Soós, 2018), a képzésben adható válaszok egyike az lehet, hogy a jó segítő képes arra, hogy az életút megválasztásához kapcsolódó döntéshozatali hatalmat átruházza kliensére. „A képesse tétel folyamata átvezetheti a segítő és a segítettet az ellátás típusú munkából az önsegítésbe, remélhetőleg a fejlesztésbe is. A segítés végső célja az önbizalom, emberi méltóság, hasznosság és fontosság tudat növelése, a kapcsolatrendszer bővítése – közösségi háló kiépítése mindenki köré. [...] másokat hoz cselekvési helyzetbe és elősegíti, hogy el is tudják végezni az általuk vállalt feladatokat” (Vercseg, 2011 idézi Homoki, 2019:147).

Kapcsolattartó szerző:

Soós Zsolt

Gál Ferenc Egyetem

Egészség- és Szociális Tudományi Kar

5700 Gyula

Szent István u. 17-19.

soos.zsolt@gfe.hu

Corresponding author:

Zsolt Soós

Faculty of Health and Social Sciences

Gál Ferenc University

Szent István str. 17-19.

5700 Gyula, Hungary

soos.zsolt@gfe.hu

Hivatkozás: Homoki, A., & Soós, Zs. (2023). Duális képzés a szociális felsőoktatásban III., A duális képzés bevezetésének tapasztalatai a szociális munka szakon a kutatás eredményeinek fényében, *Deliberationes*, 16(1), 5–14.

IRODALOMJEGYZÉK

- Homoki, A. (2019). A gyermekvédelem megjelenése a szociális munkások hivatásképzésében. *Deliberationes*, 12 (1), 145-155.
- Homoki, A. (2022). Szociális munka jelene és jövője a szociális szakemberek és a szociális munka képzésben részt vevők szemszögéből. Kutatási zárójelentés. In. *Egyházi Egészségügyi Központ Megvalósíthatósági Tanulmánya* (oldalszám nélkül). Gál Ferenc Egyetem.
- International Federation of Social Workers & International Association of Schools of Social Work. (2014). *A szociális munka globális definíciója*. <https://www.iassw-aiets.org/global-definition-of-social-work-review-of-the-global-definition/> (Letöltés: 2022.01.11.)
- Soós, Zs. (2018). *Szociális esetmunka*. Debreceni Egyetemi Kiadó.